

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

AZ ÁLLAM SZEREPE – AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS

DR. LADOS MIHÁLY

***Széchenyi István Egyetem – Kautz Gyula Gazdaságtudományi Kar
Regionális-tudományi és Közpolitikai Tanszék***

S z é c h e n y i I s t v á n E g y e t e m
K ö z s z o l g á l a t i a l a p s z a k

© ***Dr. Lados Mihály***

VÁZLAT

- 1. Javak és szolgáltatások csoportosítása*
- 2. Az állam*
- 3. Az államháztartás*

A JAVAK ÉS SZOLGÁLTATÁSOK CSOPORTOSÍTÁSA 1

	Hozzáférés (kizárás) megvalósítása könnyű	Hozzáférés (kizárás) megvalósítása nehéz
Egyéni fogyasztás	<i>magánjavak</i>	<i>közös készletű javak</i>
Közös fogyasztás	<i>díjfizető javak</i>	<i>közjavak</i>

Forrás: Savas (1993) Privatizáció. 67. o.

A JAVAK ÉS SZOLGÁLTATÁSOK CSOPORTOSÍTÁSA 2

	Hozzáférs (kizárás) megvalósítása könnyű	Hozzáférs (kizárás) megvalósítása nehéz
Verseny szférába tartozó	<i>Tiszta magánjavak</i> <ol style="list-style-type: none">1. Kizárás költsége alacsony2. Magáncégek állítják elő3. A piac osztja el4. Az értékesítés árbevétele finanszírozza <p><u>Példa:</u> élelmiszerek, bútor</p>	<i>Vegyes javak</i> <ol style="list-style-type: none">1. Közösségi használat2. Magán- vagy közszolgáltató cégek állítják elő3. A piac vagy a költségvetés osztja el4. A használat díjbevétele vagy adóbevételek finanszírozzák <p><u>Példa:</u> közparkok, uszoda</p>
Nem verseny szférába tartozó	<i>Vegyes javak</i> <ol style="list-style-type: none">1. Kizárás költsége alacsony2. Magáncégek állítják elő3. Támogatással vagy korrekciókon keresztül a piac osztja el4. Az értékesítés árbevétele finanszírozza <p><u>Példa:</u> iskolák, közlekedési rendszerek, magán uszoda</p>	<i>Tiszta közjavak</i> <ol style="list-style-type: none">1. Kizárás költsége magas2. Kormányzati cégek vagy szerződéssel magán cégek állítják elő3. A költségvetés osztja el4. Adóbevételekből finanszírozzák <p><u>Példa:</u> nemzetvédelem</p>

Forrás: Savas (1993) Privatizáció. 67. o.

AZ ÁLLAM DEFINÍCIÓJA

Az ideális állam

.... A köz érdekében közhatalmi alapon és eszközökkel ellátja azon feladatokat, amelyeket magánszemélyek, ill. önkéntes alapon működő szervezetek, vállalkozások nem képesek ellátni, vagy a feladat ellátása így oldható meg a legkevesebb erőforrás felhasználásával.

“Lincoln kritérium”

Az állam azt tegye meg az emberek számára, amit meg kell tennie, de amit ők maguk egyéni erőfeszítéseik révén egyáltalán nem vagy nem olyan jól tudnak megtenni.

AZ ÁLLAM FUNKCIÓI (HAGYOMÁNYOS MEGKÖZELÍTÉS)

ÖNFENNTARTÁS

- ☞ önmagában haszonnal nem jár, csak a működés kereteit képezi

SZABÁLYOZÁS

- ☞ korlátok állítása

ALLOKÁCIÓ

- ☞ közjavak, közszolgáltatások biztosítása, elosztása

REDISZTRIBÚCIÓ

- ☞ az igazságosság és a méltányosság biztosítása

STABILIZÁCIÓ

- ☞ válságkezelés (árfolyam, infláció, munkanélküliség)

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A KORMÁNYZATI FUNKCIÓK ÚJRAGONDOLÁSA

	A piaci kudarcok kezelése			Méltányosság, igazságosság erősítése
Alap funkciók	<i>Tiszta közjavak biztosítása:</i> Nemzetvédelem és biztonságpolitika, Törvénykezés és társadalmi rendszer, Tulajdonviszonyok Makrogazdasági menedzsment, Közegészségügy			<i>Szegénység elleni küzdelem:</i> Szegénység elleni programok, Járvány- és katasztrófa elhárítás
Közvetítő funkciók	<i>Externáliák kezelése</i> Alapoktatás Környezet- védelem	<i>Monopóliumok szabályozása</i> Közműrendszerek szabályozása Trösztellenes politika	<i>Hiányos információk leküzdése</i> Biztosítás (egészség, élet, nyugdíj) Pénzügyi szabályozás Fogyasztóvédelem	<i>Társadalmi gondoskodás:</i> Nyugdíjellátás Családtámogatások Munkanélküli ellátás
Cselekvő funkciók	<i>A magántevékenységek koordinálása:</i> Piaci folyamatok elősegítése, Civil kezdeményezések			<i>Újraelosztás:</i> Erőforrások újraelosztása

Forrás: World Development Report 1997. p. 27.

AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS (IMF – GFS)

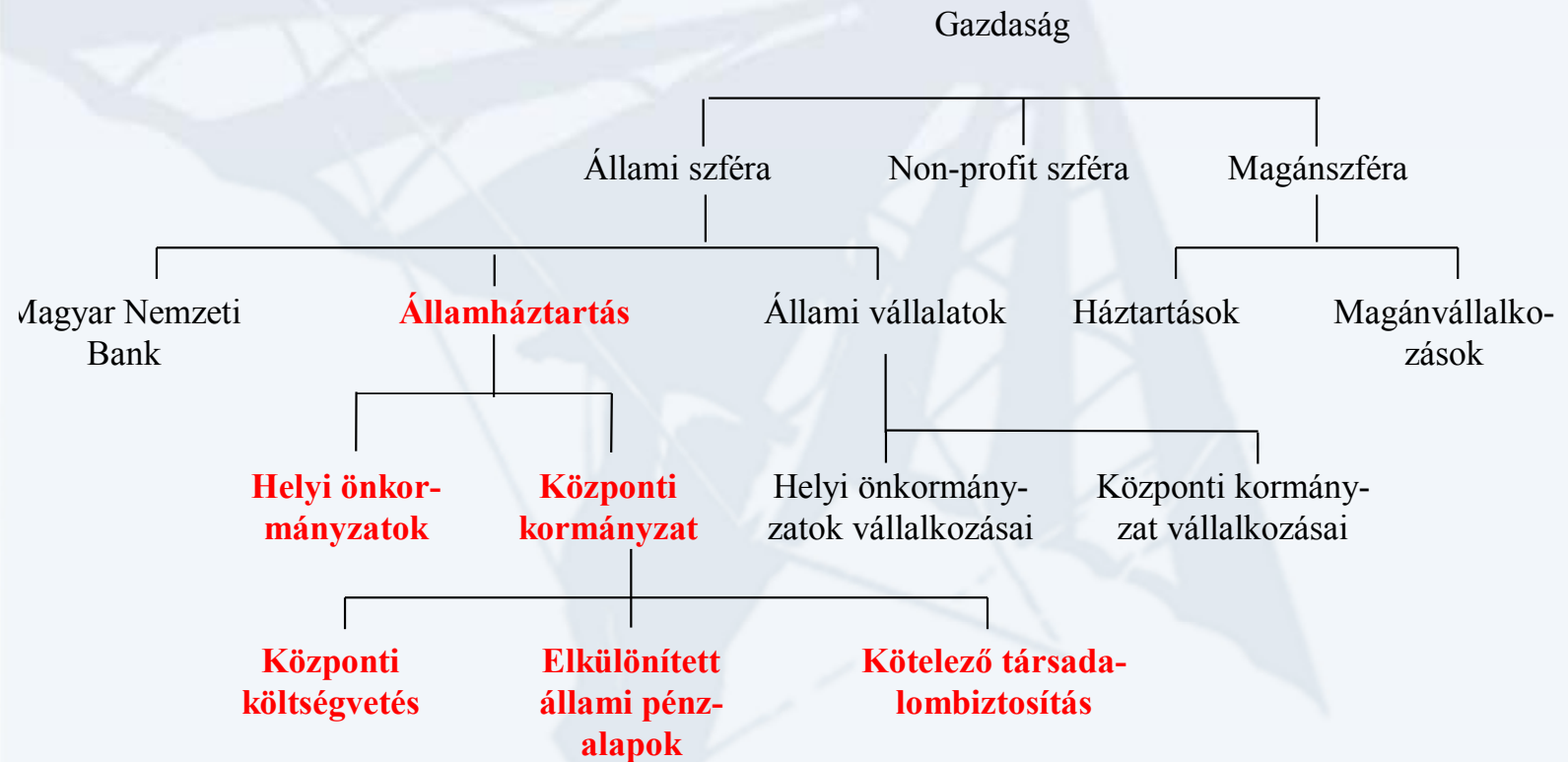
Az államháztartás alapvető funkciója az adott keretben az, hogy a nem-piaci jellegű javak és szolgáltatások termelése révén megvalósítsa a köz javát szolgáló politikákat, elsősorban a kollektív fogyasztás és jövedelemtranszfer révén, amit elsősorban az egyéb ágazatokra kirótt kötelező befizetésekből finanszíroznak.

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM

KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

A MAGYAR ÁLLAMHÁZTARTÁS FELÉPÍTÉSE ÉS VISZONYA A GAZDASÁG EGÉSZÉHEZ

Forrás: László (1994)

AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS RENDSZERÉNEK VÁLTOZÁSAI

<i>1988 előtt</i>	<i>1988-1998</i>	<i>1998 után</i>
<ul style="list-style-type: none">- központi kormányzat- megyei tanácsok- (járások) és helyi tanácsok	<ul style="list-style-type: none">- központi kormányzat- helyi önkormányzatok- elkülönített alapok- társadalombiztosítási alapok	<ul style="list-style-type: none">- központi kormányzat- helyi önkormányzatok- elkülönített alapok

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS MŰKÖDÉSÉNEK ALAPELVEI 1

JOGI

GAZDÁLKODÁSI

ELSZÁMOLÁSI

AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS MŰKÖDÉSÉNEK ALAPELVEI 2

JOGI

- *költségvetés-készítési kötelezettség*
- *az elfogadott költségvetésnek megfelelő végrehajtás*
- *ellenőrizhetőség*
- *nyilvánosság*
- *valódiság*
- *specialitás*
- *a népképviselői felhatalmazás elve*
- *az előzetes felhatalmazás elve*
- *korlátozott idejű felhatalmazás elve*

AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS MŰKÖDÉSÉNEK ALAPELVEI 3

GAZDÁLKODÁSI

- *az előrelátás elve*
- *egyensúly*
- *stabilitás*
- *globális fedezet*
- *ösztönzés*

AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS MŰKÖDÉSÉNEK ALAPELVEI 3

GAZDÁLKODÁSI

- *az előrelátás elve*
- *egyensúly*
- *stabilitás*
- *globális fedezet*
- *ösztönzés*

SZÉCHENYI ISTVÁN EGYETEM
KAUTZ GYULA GAZDASÁGTUDOMÁNYI KAR

Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

Dr. Lados Mihály

tudományos főmunkatárs, intézetigazgató

MTA RKK Nyugat-magyarországi Tudományos Intézet

9022 Győr, Liszt F. u. 10. Tel.: 96/516-570

E-mail: ladosm@rkk.hu